

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

УДК 347.77.01

ТЕНДЕНЦІЇ ТА РОЗВИТОК ВІНАХІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

І.І. Хоменко

старший науковий співробітник, Центр досліджень інтелектуальної власності
та передачі технологій НАН України (м. Київ)

ORCID :0000-0002-8600-3848

TRENDS AND DEVELOPMENT OF INVENTIVE ACTIVITY IN UKRAINE

I.I.Khomenko

Senior Research Fellow, Intellectual Property and Technology Transfer Center
of Ukraine NAS (Kyiv)

ORCID :0000-0002-8600-3848

***Анотація:** Автором розглянуто тенденції та розвиток винахідницької діяльності в Україні за період 2022-2023 рр. Проаналізовано деякі показники винахідницької діяльності в Україні та показники «патентні заявки в відомствах окремих країн» опубліковані Всесвітньою організацією Інтелектуальної Власності (ВОІС) «ІВ в фактах і цифрах». Визначено важливість співпраці між науковцями та підприємцями та необхідність створення механізмів для даної співпраці. Розглянуто варіанти стимулювання винахідницької діяльності.*

***Ключові слова:** інтелектуальна власність, нормативні акти, УКРНОІВІ, інтелектуальна власність в фактах і цифрах, ВОІС, винахід, корисна модель.*

***Annotation:** The author considered the trends of development of inventive activity in Ukraine for the period 2022-2023. Some indicators of inventive activity in Ukraine were analyzed together with the indicator "Patent applications in IP Offices of individual countries", published by the World Intellectual Property Organization (WIPO) in the study "IP in facts and figures". The importance of cooperation*

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

between scientists and entrepreneurs and the need to create mechanisms for such cooperation were determined. Variants of stimulating inventive activity are considered.

Keywords: intellectual property, regulatory acts, IP Office of Ukraine, intellectual property in facts and figures, WIPO, invention, useful model.

Про важливий зв'язок між розвитком бізнесу, інтелектуальною власністю та економічним зростанням у своїй доповіді в Женеві, ще 8 листопада 2018 р. наголошував Посол США Денніс Ши у світовій організації торгівлі. Галузі, що інтенсивно користуються правами інтелектуальної власності, підтримують щонайменше 45 мільйонів американських робочих місць і привносять понад 6 трильйонів доларів США або 38,2 % ВВП США. Не меншою є важливість інтелектуальної власності для малих та середніх компаній, включаючи стартапи, які є основою американської економіки. За останні десятиліття 30 мільйонів МСП у США створили майже дві третини робочих місць в приватному секторі. А наймолодші компанії – ті, які не досягли одного року, за останні три десятиліття створювали в середньому 1,5 мільйона робочих місць щорічно [1]. Ці дані свідчать, що створення умов для успіху нового бізнесу та стартапів є ключовим фактором майбутнього економічного успіхулюбої країни. Підприємництво є важливим як для країни, так і для світової економіки.

Україною в листопаді 2022 року було завершено реформу сфери інтелектуальної власності та імплементацію законодавства в цій сфері, результатом якої стало створення Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ, IP офіс). Це покращило роботу IP офісу та приблизило українське законодавство у сфері інтелектуальної власності до стандартів ЄС, посилило механізми захисту прав власника об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ).

Період 2020-2023 рр. відзначає істотне падіння подання заявок на винаходи та корисні моделі у порівнянні з 2018-2019 рр., що пов'язано,

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

зокрема, з підвищенням ставок зборів у 2019 р. для бюджетних (неприбуткових) установ у 4 рази для винаходів та 12 разів для корисних моделей, військовою агресією РФ проти України. Вказане призвело до подальшого скорочення подання заявок в Україні – на 32% для винаходів та 52% для корисних моделей. Наприклад, у США патентні збори (на рівні \$30) залишалися незмінними протягом 70 років, гарантуючи, що практично будь-який громадянин може брати участь у промисловій революції[4].

Згідно динаміки надходження заявок на винаходи від національних та іноземних заявників, що наведені на рис. 1.2. звіту НОІВ за 2022 рік [2], 28,8% заявок надійшло від національних заявників, а 71,2 % від іноземних заявників. Тобто, Україні потрібно приймати рішучі заходи, для утримання більш стійкої позиції на ринку досягнень науки та високотехнологічної промисловості.

Національною стратегією розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період 2020 – 2025 р.р. визначені завдання третього етапу–створення зрілого ринку ІВ, її інтеграція в економічний оборот та цифровізація національної економіки, сприяння переходу на інноваційний шлях економічного зростання та прийняття цінностей суспільства на основі знань та культури інтелектуальної власності[1]. Тобто, незважаючи на непрості обставини, потрібно створювати економічні, податкові та інші комфортні умови для співпраці між науковцями та підприємцями – про що говорилося не раз. Однак, механізми співпраці науковців та підприємців, передачі прав на ОПІВ між ними недопрацьовані.

Відповідно до публікації Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІС) «ІВ в фактах і цифрах» 2023 року – у 2022 році загальний обсяг діючих у світі патентів зріс на 4,1 % і склав близько 17,3 млн. Лідером за кількістю патентів, що діють був Китай – 4,2 млн., Сполучені Штати Америки (США) – 3,3 млн. патентів та Японія – 2 млн. [3] . За показником «Патентні заявки в відомствах окремих країн із низьким і середнім рівнем доходу, 2022

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

року» – Україна посіла 6 місце. За показником «Видача патентів для відомств окремих країн із низьким і середнім рівнем доходу, 2022 року» – Україна посіла 4 місце [3]. Тобто, українські винахідники мають перспективний потенціал, але потрібно створювати та впроваджувати нові механізми стимулювання винахідницької роботи та комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ).

Конкурентна позиція України, на даний час, є нестійкою, що відображено у деяких світових рейтингах. Аналіз стану інноваційної системи України відносно світового рівня на основі міжнародних індексів свідчить, що в Україні є високий науковий потенціал, здатний створювати різноманітні ОПІВ у вигляді ноу-хау, наукових розробок, патентів, свідоцтв, тощо.

Одним із варіантів відновлення патентно-ліцензійної діяльності як в наукових установах так і в Україні загалом є стимулювання вітчизняних винахідників. Пропонуємо, українським законотворцям прийняти до уваги закордонний досвід, зокрема, відомства по патентам та товарним знакам США, а зокрема, запровадити прискорену процедуру кваліфікаційної експертизи заявок на винаходи, знаків для товарів та послуг. Особливо тих, що стосуються зброї, медичних продуктів необхідних фронту, щоб збільшити обороноздатність, підвищити конкурентоздатність країни; залишити реєстрацію заявки на корисну модель для процесу (способу) або речовини.

Література

1. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період 2020-2025 роки була обговорена під час парламентських слухань на тему «Побудова ефективної системи охорони інтелектуальної власності в Україні» 16 грудня 2019 року і опублікована у офіційному журналі «Парламентські Слухання» (№ 5, 2019) Видавництва Верховної Ради України. Url: <https://ukrpatent.org/atachs/IP-Strategy-2020-25.pdf>

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 26 квітня 2024 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

2. Річний звіт Національного органу інтелектуальної власності 2022 року. Url: <https://ukrpatent.org/atachs/Annual-Report-2022-web-ns.pdf>
3. Всесвітня організація інтелектуальної власності (2023). ІВ в фактах і цифрах, 2023 рік, Женева: ВОІВ. Url: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-941-2023-en-world-intellectual-property-indicators-2023.pdf>
4. Геннадій Андрощук. Кому потрібна винахідницька діяльність в Україні? Юридична газета online. №19 (749). Url: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/komu-potribna-vinahidnicka-diyalnist-v-ukrayini.html>